

Η κλίση των ρημάτων εἶμι, φημί, οἶδα

Τα ρήματα εἶμι, φημί και οἶδα κλίνονται εν μέρει σύμφωνα με τα ρήματα σε –μι όμως παρουσιάζουν διάφορες ανωμαλίες.

Α. Ρήμα εἶμι (θ. ισχυρό εἶ-, θ. αδύνατο ἰ-) (= θα πάω)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Οριστική
εἶμι	ἴω	ἴοιμι/ἰοίην	-	ἰέναι	ἦα/ἦειν
εἶ	ἴης	ἴοις/ἰοίης	ἴθι	Μετοχή	ἦεις/ἦεισθα
εἶσι(ν)	ἴη	ἴοι/ἰοίη	ἴτω		ἦει
ἴμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν	-	ἰών ἰούσα ἰόν	ἦμεν
ἴτε	ἴητε	ἴοιτε	ἴτε		ἦτε
ἴασι(ν)	ἴωσι(ν)	ἴοιεν	ἰόντων/ἴτωσαν		ἦσαν/ἦεσαν

Παρατηρήσεις:

1. Η οριστική ενεστώτα του εἶμι χρησιμοποιείται ως οριστική μέλλοντα του ρήματος ἔρχομαι και ο παρατατικός του εἶμι χρησιμοποιείται ως παρατατικός του ρήματος ἔρχομαι. Το ρήμα ἔρχομαι αναπληρώνεται στην υποτακτική, ευκτική, προστακτική, απαρέμφατο και μετοχή ενεστώτα από τους τύπους του εἶμι.

Οι αρχικοί χρόνοι του ρήματος ἔρχομαι είναι οι εξής:

Αρχικοί χρόνοι	
Ενεστώτας	ἔρχομαι
Παρατατικός	ἦα/ἦειν
Μέλλοντας	εἶμι
Αόριστος β'	ἦλθον
Παρακείμενος	ἐλήλυθα
Υπερσυντέλικος	ἐληλύθειν

2. Οι σύνθετοι τύποι της οριστικής και προστακτικής ενεστώτα του εἶμι ανεβάζουν τον τόνο εάν το επιτρέπει η λήγουσα.

π.χ.: εἶμι → πάρεμι, πάρει κ.λπ.

ἴθι → πάριθι, παρίτω κ.λπ.

Β. Ρήμα φημί (θ. ισχυρό φη-, θ. αδύνατο φᾶ-) (= λέω, ισχυρίζομαι, συμφωνώ)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Οριστική
φημί	φῶ	φαίην	-	φάναι	ἔφην
φῆς/φής	φῆς	φαίης	φάθι	Μετοχή	ἔφησθα/ἔφης
φῆσι(ν)	φῆ	φαίη	φάτω		ἔφη
φαμέν	φῶμεν	φαίμεν/(φαῖμεν)	-	φάσκων φάσκουσα φάσκον	ἔφαμεν
φατέ	φῆτε	φαίητε/(φαῖτε)	φάτε		ἔφατε
φασί(ν)	φῶσι(ν)	φαίησαν/(φαῖεν)	φάντων/φάτωσαν		ἔφασαν

Παρατηρήσεις:

1. Το ρήμα φημι έχει ισχυρό θέμα **φη-** και ασθενές θέμα **φᾶ-**.
Από το θέμα **φη-** σχηματίζονται:
ο ενικός αριθμός της οριστικής ενεστώτα και παρατατικού και η υποτακτική ενεστώτα.
Από το θέμα **φᾶ-** σχηματίζονται οι υπόλοιποι τύποι.
2. Ο παρατατικός ἔφην, η υποτακτική, η ευκτική, το απαρέμφατο και η μετοχή του ρήματος φημι έχουν **σημασία αορίστου**.

3. Τα **σύνθετα** του ρήματος φημι, στην οριστική και προστακτική ενεστώτα, **ανεβάζουν τον τόνο, εάν το επιτρέπει η λήγουσα**.

π.χ.: φημι → σύμφημι, σύμφης κ.λπ.

φάθι → σύμφαθι, συμφάτω κ.λπ.

4. Οι σημασίες του ρήματος φημι είναι α) ισχυρίζομαι και β) λέω.

α) όταν σημαίνει «ισχυρίζομαι», σχηματίζει τον μέλλοντα και τον αόριστο από το θέμα του: φήσω, ἔφησα.

β) όταν σημαίνει «λέω», σχηματίζει τον μέλλοντα και τον αόριστο από το ρήμα λέγω: λέξω/ἔρῶ, εἶπον.

Το ρήμα σύνθετο με τις προθέσεις σύν, κατά, ἀπό και ἀντί αποκτά τις παρακάτω σημασίες:

σύμφημι = συμφωνώ, ομολογώ

κατάφημι = λέω ναι, βεβαιώνω

ἀπόφημι = δεν συμφωνώ, αρνούμαι

ἀντίφημι = ισχυρίζομαι το αντίθετο, αντιλέγω

οὐ φημι + απαρέμφατο = αρνούμαι

5. Οι **δισύλλαβοι τύποι της οριστικής ενεστώτα** του ρήματος φημι είναι **εγκλιτικοί**.

π.χ.

Ἐγὼ δὲ **φημι** πρῶτα μὲν δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι, ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος.

Οὐ **φησι**. καίτοι πόλλ' ἐπεστράφη πέδον.

Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ **φαμεν**.

Ἄ δὲ τελευταῖά **φατε** ἀδικηθῆναι.

Τοιαῦτά **φασι** τὸν ἀγαθὸν Κρέοντα σοὶ κάμοι, κηρύξαντ' ἔχειν.

6. Οι αρχικοί χρόνοι του ρήματος φημι είναι οι εξής:

Αρχικοί χρόνοι	
Ενεστώτας	φημι
Παρατατικός	ἔφην
Μέλλοντας	φήσω
Αόριστος β'	ἔφησα
Παρακείμενος	-
Υπερσυντέλικος	-

Γ. Το ρήμα οίδα (θ. ισχυρό ειδ-/οιδ-, θ. αδύνατο ιδ-) (= γνωρίζω)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Οριστική
οίδα οίσθα οίδε ἴσμεν ἴστε ἴσασι(ν)	εἰδῶ εἰδῆς εἰδῆ εἰδῶμεν εἰδῆτε εἰδῶσι(ν)	εἰδείην εἰδείης εἰδείη εἰδείμεν/(εἰδείμεν) εἰδείητε/(εἰδείητε) εἰδείησαν/(εἰδείησαν)	- ἴσθι ἴστω - ἴστε ἴστων/ἴστωσαν	εἰδέναι Μετοχή εἰδῶς εἰδυῖα εἰδός	ἤδειν/ἤδη ἤδεις/ἤδησθα ἤδει/ἤδειν ἤδεμεν/ἤσμεν ἤδετε/ἤστε ἤδεσαν/ἤσαν

Παρατηρήσεις:

1. Το ρήμα οίδα είναι παρακείμενος β' του άχρηστου ρήματος εἶδω και έχει σημασία ενεστώτα.
2. Ο υπερσυντέλικος ἤδειν/ἤδη κ.λπ. έχει σημασία παρατατικού.
3. Τα σύνθετα του ρήματος οίδα ανεβάζουν τον τόνο στην οριστική και προστακτική, εάν το επιτρέπει η λήγουσα.

π.χ.: οίδα → κάτοιδα, κάτοισθα κ.λπ.
ἴσθι → κάτισθι, κατίστω κ.λπ.
4. Ο **αόριστος β'**, ο **παρακείμενος** και ο **υπερσυντέλικος** αναπληρώνονται από το ρήμα **γιγνώσκω**. Οι αρχικοί χρόνοι λοιπόν του ρήματος **οίδα** είναι οι εξής:

Αρχικοί χρόνοι	
Ενεστώτας	οίδα
Παρατατικός	ἤδειν/ἤδησθα
Μέλλοντας	εἰδήσω/εἴσομαι
Αόριστος β'	ἔγνω
Παρακείμενος	ἔγνωκα
Υπερσυντέλικος	ἔγνώκειν

Σχηματισμός και κλίση των σύνθετων ρημάτων ἄπειμι, ἀπόφημι, σύνοιδα

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ					ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Απαρέμφατο	Οριστική
ἄπειμι ἄπει ἄπεισι(ν) ἄπιμεν ἄπιτε ἄπιασι(ν)	ἀπίω ἀπίης ἀπίη ἀπίωμεν ἀπίητε ἀπίωσι(ν)	ἀπίοιμι/ἀπιοίην ἀπίοις/ἀπιοίης ἀπίοι/ἀπιοίη ἀπίοιμεν ἀπίοιτε ἀπίοιεν	- ἄπιθι ἀπίτω - ἄπιτε ἀπιόντων/ἀπίτωσαν	ἀπιέναι Μετοχή ἀπιῶν ἀπιοῦσα ἀπιὸν	ἀπήα/ἀπήειν ἀπήεις/ἀπήεισθα ἀπήει ἀπήμεν ἀπήητε ἀπήσαν/ἀπήεσαν

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Οριστική
ἀπόφημι ἀπόφης/ἀπόφης ἀπόφησι(ν)	ἀποφῶ ἀποφῆς ἀποφή	ἀποφαίην ἀποφαίης ἀποφαίη	- ἀπόφαθι ἀποφάτω	ἀπέφην ἀπέφησθα/ἀπέφης ἀπέφη

ἀπόφαμεν ἀπόφατε ἀπόφασι(ν)	ἀποφῶμεν ἀποφῆτε ἀποφῶσι(ν)	ἀποφαίμεν/(ἀποφαῖμεν) ἀποφαίητε/(ἀποφαῖτε) ἀποφαίσαν/(ἀποφαῖεν)	- ἀπόφατε ἀποφάντων/ ἀποφάτωσαν	ἀπέφαμεν ἀπέφατε ἀπέφασαν
		Απαρέμφατο	Μετοχή	
		ἀποφάναι	ἀποφάσκων ἀποφάσκουσα ἀποφάσκον	

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ				ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Οριστική
σύνοιδα σύνοισθα σύνοιδε σύνισμεν σύνιστε συνίσασι(ν)	συνειδῶ συνειδῆς συνειδῆ συνειδῶμεν συνειδῆτε συνειδῶσι(ν)	συνειδείην συνειδείης συνειδείη συνειδείμεν/(συνειδείμεν) συνειδείητε/(συνειδείτε) συνειδείσαν/(συνειδείεν)	- σύνισθι συνίστω - σύνιστε συνίστων/ συνίστωσαν	συνήδειν/συνήδη συνήδεις/συνήδησθα συνήδει/συνήδειν συνήδεμεν/συνήσμεν συνήδετε/συνήστε συνήδεσαν/συνήσαν
		Απαρέμφατο	Μετοχή	
		συνειδέναι	συνειδῶς συνειδυῖα συνειδὸς	

Ὅμοιοι και ομόηχοι τύποι των ρημάτων εἶμι, εἰμί, ἴημι, φημί, οἶδα

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται προκειμένου να μη γίνει σύγχυση ανάμεσα στους όμοιους ή ομόηχους τύπους που παρουσιάζουν τα ρήματα εἶμι, εἰμί, ἴημι, φημί και οἶδα.

Αυτοί είναι οι εξής:

- β' ενικό οριστικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶ
β' ενικό οριστικής ενεστώτα/μέλλοντα του ρ. εἶμι: εἶ
- β' ενικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: ἴσθι
β' ενικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. οἶδα: ἴσθι
- α' ενικό ευκτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶην
α' ενικό ευκτικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶην
- α' ενικό παρατατικού του ρ. ἴημι: ἴην
α' ενικό παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦεν
- β' ενικό ευκτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶης
β' ενικό ευκτικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶης
β' ενικό παρατατικού του ρ. ἴημι: ἴεις
β' ενικό ευκτικής ενεστώτα/ μέλλοντα του ρ. εἶμι: ἴοις
β' ενικό οριστικής ενεστώτα του ρ. ἴημι: ἴης
β' ενικό υποτακτικής ενεστώτα του ρ. εἶμι: ἴης
β' ενικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦεις
- γ' ενικό ευκτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶη
γ' ενικό ευκτικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶη
γ' ενικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦει
γ' ενικό ευκτικής ενεστώτα/ μέλλοντα του ρ. εἶμι: ἴοι
γ' ενικό παρατατικού του ρ. ἴημι: ἴει
γ' ενικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. ἴημι: ἴει
- απαρέμφατο ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶναι
απαρέμφατο αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶναι
- α' πληθυντικό ευκτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶμεν
α' πληθυντικό οριστικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶμεν

α' πληθυντικό ευκτικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶμεν

α' πληθυντικό παρατατικού του ρ. εἰμί: ἦμεν

α' πληθυντικό παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦμεν

α' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα του ρ. εἶμι: ἴμεν

- β' πληθυντικό ευκτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: εἶτε
β' πληθυντικό οριστικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶτε
β' πληθυντικό ευκτικής αορίστου β' του ρ. ἴημι: εἶτε
β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. εἶμι: ἴτε
β' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα του ρ. εἶμι: ἴτε
β' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἰμί: ἦτε
β' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: ἦτε
β' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦτε
- β' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἰμί: ἦστε
β' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. οἶδα: ἦστε
- γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἰμί: ἦσαν
γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. οἶδα: ἦσαν
γ' πληθυντικό οριστικής παρατατικού του ρ. εἶμι: ἦσαν
- β' πληθυντικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. εἰμί: ἔστε
γ' ενικό οριστικής μέλλοντα του ρ. εἶμι: ἔσται
- β' ενικό οριστικής ενεστώτα του ρ. φημί: φῆς/φήσ
β' ενικό υποτακτικής ενεστώτα του ρ. φημί: φῆς